

P. R.

Omnēs Rēnatus, & Confortes de Borromais, Marchiō Joseph Antonius Villanus, ceterique Possessores bonorum jacentium in Territorio Uboldi, & Origii fidei. M. V. respectivē Vassalli, & Servi Supplices Excelso Ordini repræsenterunt, quantum ipsis esset necessarium prosequi Cavum, cujus ope imminenti prospicerent periculo, quod Torrens appellat. *il Bozzente* in totale excidium ipsis minabatur. Incæptum opus nuntiarunt, & simul, & semel ab interposito per officium Judicis Stratarum, & quidem irreparabili impedimento ad Excelsum Ordinem reclamarunt ab eodem, in circumstantiis, & gravitate casus opportunam humillimè exposcendo providentiam.

Placuit M. V. sub die nonā labentis Martii decernere.

L. Litteræ Judici Stratarum, ut quamprimum informet, suspensis interim irreparabilibus, mox iterum fiat verbum per Magnificum Comitem Regentem Peyri.

Hæ litteræ Judici ex officio, nullā explicitā Partis instantiā, procedenti, ut literalitèr præbet præceptum diei 24. Februarii nuperi prædictis Communitatibus ex ejus ordine intimatum, pro majori obsequio fuerunt per Supplicantium Sollicitatorem præsentatæ, nullā tamen additā expeditionis sollicitudine, quam unicè vigore prælibati M. V. decreti fieri agnosci debebat ab Offitio Stratarum, & quàm à Parte à gravaminibus sibi ab eodem illatis ad Supremum M. V. Senatum reclamante expectare non poterat juxta receptissimam praxim.

Peractis in Cancellariâ M. V. Senatus diligentis sub die decima quinta currentis, injunctas à M. V. informationes transmissas adhuc non fuisse Supplicantes comperuerunt.

Hinc urgente tempore, quo propinqua nimis juxta solitum pericula intuebantur, addito insimul timore, ne à copiosis imbribus, qui illis diebus decidebant, præventivè etiam præjudicia paterentur, Supplices M. V. adierunt, expositoque rerum statu, petierunt ab Excelso Ordine declarari licere Supplicantibus Cavum perficere, oblata fidejussione, vel obligatione Supplicantium ad normam Statutorum de novo opere demoliendo.

Dignata est M. V. sub die 16. decernere.

L. Attentis expositis, & præstita oblata fidejussione, & salvis juribus quorumcumque interesse habentium, licere Supplicantibus perficere Cavum jam incæptum.

In adimplementum prælibatæ M. V. sanctionis opportunam. Supplices præstiterunt fidejussionem in actis Regii Capitanei Justitiæ Supremorum M. V. Ordinum executoris, ut ex actu, qui M. V. exhibetur.

Mox operis prosecutioni incubuerunt, & incumbunt summo cum Incolarum gaudio, quippe quia hoc pacto reparatum iri vident excidium, quod toties cum vitæ etiam periculo pertimescere debuerunt; Atque Supremæ M. V., providentiæ tanti damni munificentissimæ reparatrici unâ cum Supplicantibus se se addictissimos profitentur.

Præaudiunt Supplices transmissam fuisse à præfato Juce informationem, eundemque alrè conqueri de Supplicantibus, quare ab ejus judicio violatâ jurisdictione declinaverint, seque paratissimum profiteri super hoc emergente cognoscere, & quod juris fuerit, pronuntiare.

Se ad instantiam Communitatum Inferiorum devenisse ad transmissionem præcepti diei 24. Februarii, utpote quia sibi expositum fuerit novitates instrui per Communitates prædictas in constructione Cavi ab antiquo remoti, cujus ope collectis in unum aquis antea dispersis, alibi Torrens diverteretur.

Se itaque juxta præxim Tribunalis processisse, inhibendo Communitatibus, et Engin, ut ad operis perfectionem proficerentur.

Post hanc aliam M. V. transmissam informationem adnexis etiam documentis.

Injustè tamen doleret Juce Stratarum, si prædicta proponeret, quæ Supplices subaudierunt.

Quis enim vel cogitavit de violandâ ejus jurisdictione?

Præceptum loquitur de præjudicio, quod ex constructione

Cavi fieri afferebatur Communitatibus Inferioribus; Hinc nihil habere poterat Juce undè ex officio procederet, dum non agitur de viâ publica, de aquis, & novo Alveo secus viam constructo de aquâ, quæ immittatur super stratis publicis, sed de aquâ immissa in veterem alveum, ut vidit M. V. in aliis precibus, & ex thypo.

Viderunt igitur Supplices inthimatum hujusmodi præceptum ex mero officio in re, quæ merum interesse Partium respiciebat, ut constat ex Litterâ ejusdem præcepti, viderunt ab eodem Communitates spoliatas ingenitâ libertate propriæ defensionis, absque citatione, absque Partis instantia, absque litis contestatione.

Agnoverunt Jucem Marchionem Lucinum affinitate conjunctum cum Marchione Joseph Antonio Villano altero ex

Sup-

Supplicantibus. Eundem Judicem interesse habentem in hoc negotio, dum habet Vineas limitrophas sæpedito Torrenti in Loco, seu Possessione nuncupatà *la Grancia*. Inferius ab Origgio constitutà undè ipsum in hac causà judicare non posse.

Etiam hisce consideratis reclamant ab hoc gravamine ad Senatū M. V., ad Supremum Principem, in quo omnis residet summa potestas, à quo super gestis à quocumque subfello indistinctè cognoscitur, & si quid illatum est præjudicii, vel gravaminis reparatur.

Nec est, cui Offitium Stratarum promptum se offerat justitiam impertiri, nam ipsum non potest manum amplius apponere rebus per idem judicatis.

Potissimum in præsens dum à M. V. declaratum fuit licere Suppliciter Cavum incèptum sub nexu oblatae fidejussionis, undè cognitio rei debet esse M. V., nec inferior Judex cognoscere potest an subsistere, vel non subsistere possit illud opus sub examine Excelsi Ordinis constitutum.

Ubi Judex functus est Offitio suo, iterum super eadem re cognoscere prohibetur, Textus est celeberrimus in *l. Judex posteaquam ff. de re judicata*, & unica in hoc casu via superest gravato, scilicet emendationis à Superiore implorandæ. Judex Stratarum Communitates ex Offitio condemnavit, ergò non potest amplius cognoscere, ergò remedium unice à M. V. Senatu erat exquirendum.

Quod autem Communitates Uboldi, & Origii definitivè etiam condemnasset, recognoscitur ab ipsiusmet præcepti lecturà.

Porrò quid continet? *Che immediatamente (sunt verba præcepti) dopo l'intimazione di questo debbano aver allegata la Causa, per cui non debbano essere condannati nelle pene espresse nelle Gride del nostro Tribunale per le novità si vada facendo in formare un nuovo Cavo, divertendo il Torrente Bozzente dal solito suo corso a pregiudizio delle Comunità inferiori, astenendosi immediatamente dal più oltre far lavorare in detta operazione, e ciò sotto pena de scudi ducento d'essere applicati a dett' Offizio, alla quale si procederà senz' altro avviso con ogni opportuna esecuzione in caso d' inobbedienza, oltre di che si farà provvedere alla detta novità, inconveniente, e pregiudizio ex Offitio a loro spese.*

En igitur quid agitur in hoc præcepto?

Absolutè definitur patratam fuisse à prædictis Communitatibus novitatem inconvenientem, & præjudicialem, ab ipsis diverti il *Torrente Bozzente dal solito suo corso*.

Quandò adhuc cognoscendum erat, an intrinsecæ, & formalitèr cursus aquæ diverteretur.

Quin

Quin immò jam noverit M. V. ex aliis Supplicantium precibus Torrentis cursum non immutari, sed unice curatum fuisse, ut ea servitus, quam Communitates sæpeditæ pati coguntur in recipiendo Torrente, minùs pernitiola redderetur; Cæterum Facti veritas est constantissima Torrentem à Territorio Gerenzani per Territorium Uboldi defluere ad Territorium Origii, & quidem in ipsomet Territorio Uboldi à veteri ad vetus punctum immitti per Canale intermedium, quod nunc construitur.

Declaratur itidem hoc factum esse in præjuditium Communitatum inferiorum.

Quandò nulla in præcepto expressa legitur instantia Communitatum, in quarum præjuditium Cavum construi asseritur, sicque præjudicatur definitivè illi inconcusso Juris, & Facti principio, in quo præ cæteris se fundant Supplicantibus, quod scilicet Cavus, qui nunc construitur, non tantùm inferioribus non præjudicat, verùm etiã modicum affert utilitatis.

Rejicitur etiã illud beneficium à jure inconcussè concessum, per quod permittitur damni reparatio etiã cum vicini præjuditio; Nam supponens Judex præjuditium Inferioribus fieri per Cavi constructionem, hanc ob tale Supplicantium præjuditium (à jure tamen permittum) fieri non posse ordinavit.

Quod autem gravius est, sub pœna aureorum biscentum comminatus fuit; *Che si farà provvedere alla detta novità, inconveniente, e pregiudizio ex Offitio a loro spese.*

Quid importat reparatio novitatis in hoc casu? Certè nihil aliud, quàm quod ipsam, mediã obturatione partis Cavi jam facti tollere.

Profecto Supplicantibus ignorant, quid magis supererat definiendum?

Totum igitur hoc damnum, ac gravamen illatum ex antedicto præcepto definitivæ Sententiæ naturam sortiente reddebatur omninò irreparabile.

Dignetur M. V. retinere in præcepto ordinari suppositæ novitatis reparationem sub pœnis suprã expressis, *immediatamente dopo l'intimazione di questo.*

Dignetur animadvertere nullam oppositam fuisse clausulam gravatoriam, vèl justificativam.

Hisce positis, unice ad eò manifestum gravamen reparari poterat à Senatu M. V. medio providentiæ, quam Supplicantibus imploravit, & prout hactenùs licuit, obtinuisse gloriantur.

Non

Non percipiunt Supplices, quomodo procedendi modus ab Offitio Stratarum in hoc casu servatus inniti velit (prout audierunt) praxi ejusdem Offitii

Ubi daretur hæc praxis inauditos condemnandi, videt M. V., quod omninò inattendibilis redderetur.

Verùm ex ipsamet visione præcepti diei 24. Februarii dignoscitur aliam esse praxim Offitii prædicti.

Præceptum est thypis cussum juxta formularium Offitii.

Cussio exprimit, *che nel termine de giorni . . . . . correnti dopo l'intimazione di questa debbano avere &c.*, & infra, *inoltre comandiamo, che dentro di detto termine debbano notificare &c.*

En igitur solitum esse opponi clausulam gravatoriam, atque hæc consuetudo perhibetur, ut dictum est, ab ipsamet lecturà præcepti.

Quid actum fuit in præsens, superlineata sunt verba: *nel termine de giorni . . . . . correnti* (Legi tamèn adhuc possunt) & horum loco apposita fuit clausula *immediatamente*, quæ ulterioribus incumbentiis aditum omninò præcludit, quodlibet temporis interstitium subtrahendo.

Videt ergò M. V., etiàm in conspectu ipsius præcepti, illius irregularitatem, injustitiam, & gravamen convinci, cum à praxi, etiàm Offitii, quæ præceptis gravatoriam apponit, in hoc casu fuerit recessum, condemnando absque citatione contra litteram etiam N. C. Communitates ad tollendam suppositam novitatem, ipsisque auferendo clausulam gravatoriam de stylo apponi solitam, per quam jura sua deducere valuissent, undè processum fuit ad Sententiam super merà repræsentatione Partis Supplicantibus cæteroquin incognitæ.

Percipit ergò M. V., quàm necessariè ab eadem providentiam exposulaverint.

Quoniam verò à sæpedito præcepto ad reparandum assertum

Communitatum Inferiorum præjuditium transmissio, & ab eo, quod Supplicantibus datum fuit intelligere, opportunè ipsi cognoscunt ad instantiam alicujus prædictum præceptum fuisse transmissum, justum credunt, quod adversarius amplius latere non debeat, sed levato velo, faciem, & jura sua producere, ut paribus armis certandum sit.

Justum pariter credunt Supplices, quod istæ Communitates, in quarum gratiam prodiit supràm memoratum præceptum, proferant, & explicent quænam sint ista præjudicia, quæ ipsis inferri asserunt, quæ jura foveant, quibus cogi possint Supplices, qui primum Torrentis impetum subeunt,

pati

pati propria bona, domos, adificia subverti, quibus ipsis
adimi debeat libertas laborandi in propriis fundis, propria
indemnitati consulendi, ac quaecumque amovendi pericula.
A' Supplicantibus enim non est pertractanda causa cum Judi-
ce Stratarum, qui jam functus est Offitio suo, & à dujus
ordinatis ad M. V. Supplices reclamarunt, interposito
quocumque opportuniore remedio.
Sperant igitur Supplices à M. V. quascumque ulteriores,
quas circumstantiæ casus exigent providentias, injungendo
etiã Magnifico Comiti Regenti Peyri, ad quem omnia
remittenda esse repetitè M. V. decrevit, ut, quatenus M. V.,
vel prælibato Magnifico Delegato judicialitè innotescat, qui-
nam sint Supplicantium Adversantes, ipsis statuere faciat
terminum ad eorum asserta jura deducendum coràm Senatu
M. V., prout ab eadem
Humillimè deprecantur, & sperant &c.

Carta G. J.

P. R.

P R E C E S

Comitum Renati, & Confortum
de Borromæis,
Marchionis Joseph Antonii Villani,
& cæterorum possessorum bonorum
jacentium in Territoriis
Uboldi, & Origii.

*Carta G. G.
Fascio A. 10.º 1.*

Olona